

Beslut

Invit Fonder Aktiebolag
Att.VD
Birger Jarlsgatan 18
114 34 STOCKHOLM

FI Dnr 01-8497-320

Återkallelse av tillstånd att utöva fondverksamhet m.m.

Finansinspektionens beslut

Finansinspektionen återkallar, med stöd av 43 § lagen (1990:1114) om värdepappersfonder, LVP, tillstånden för Invit Fonder Aktiebolag, 556537-0987, att utöva fondverksamhet enligt 11 § andra stycket LVP och att utöva annan näringsverksamhet enligt 3 § LVP.

Beslutet skall gälla omedelbart.

Ärendet

Invit Fonder Aktiebolag, fondbolaget, erhöll den 4 april 1997 Finansinspektionens tillstånd dels enligt 11 § andra stycket LVP att utöva fondverksamhet dels tillstånd enligt 3 § LVP att utöva annan näringsverksamhet. Fondbolaget förvaltar med stöd av det förstnämnda tillståndet en s.k. UCITS fond benämnd Invit Aktiefond och med stöd av det sistnämnda tillståndet en s.k. nationell fond benämnd Rex.

Förvaringsinstitut för fonden Rex är SEB. Enligt fondbestämmelserna får bl.a. i fonden ingen enskild position i ett enskilt bolag utgöra mer än 30 procent av fondens tillgångar. Fonden får inte heller äga aktier och/eller konvertibla skuldebrev och/eller skuldebrev med vidhängande optioner i bolag som inte är noterade vid någon börs eller annan auktoriserad marknadsplats som står under tillsyn motsvarande ett innehav om mer än 30 procent av fondens värde.

Värdet av en fondandel i fonden Rex fastställs enligt fondbestämmelserna vid varje kvartalsskifte per den första bankdagen i den nya månaden. Fondandelsägare äger rätt att begära inlösen av sina fondandelar vid varje kvartalsskifte.

I slutet av år 1997 förvärvade fondbolaget för fonden Rex räkning en aktiepost i företaget Modig Machine Tool. Aktieposten motsvarade vid förvärvet 21,4 procent av fondens totala fondförmögenhet. Företaget Modig Machine Tool är ett verkstadsföretag som bedriver utveckling, tillverkning samt specialanpassning av verktygsmaskiner för kunder inom bil- och flygplansindustrin. Vid tidpunkten för förvärvet blev fondbolaget informerat om att bolaget hade för avsikt att bli börsnoterat inom 18 månader. Efter det har fondbolaget vid upprepade tillfällen informats om att börsnoteringen flyttats fram i tiden.

Innehavet i Modig Machine Tool har såsom andel av fonden Rex totala fondförmögenhet fluktuerat över tiden. Mellan 1997 och årsskiftet 2000/2001 fluktuerade dess andel mellan som lägst 10 procent och högst 18,4 procent . Av den kvartalsrapportering som fondbolaget lämnade för första kvartalet 2001 framgick däremot att innehavet Modig Machine Tool den 20 mars 2001 motsvarade 31,9 procent av fondens värde. Innehavets andel av fondens värde har därefter ökat för att i juni 2001 uppgå till som högst 48,2 procent av fondens värde.

Den 3 oktober 2001 informerades Finansinspektionen om att fondbolaget sedan april/maj 2001 försökt avyttra delar av aktieposten i Modig Machine Tool eftersom innehavet kommit att representera en alltför stor andel av fondförmögenheten. Fondbolaget uppgav att man inte lyckats finna någon köpare och frågade därför hur inspektionen ställde sig till detta.

Fondbolagets VD uppgav vid ett möte med Finansinspektionen den 25 oktober 2001 att fondbolaget inte funnit några skäl till att omvärdera tillgången trots att tillgångens andel av fondförmögenheten varit för hög och att tillgången inte gått att avyttra. I en senare skriftlig redogörelse redovisade fondbolaget bakgrunden till den uppkomna situationen och den handlingsplan som hade upprättats. I redogörelsen uppgav fondbolaget att det använt sig av det senast kända avslutet i tillgången den 15 december 2000 på 1.350 kronor vid redovisningen av värdet per aktie. Fondbolagets handlingsplan har bestått i att föra förhandlingar med två externa parter angående förvärv av bolaget för att på detta sätt få in nytt kapital i fonderna. På detta sätt avsåg fondbolaget att lösa situationen med att innehavet i Modig Machine Tool utgjorde för hög andel av fondens förmögenhet. Förhandlingarna med dessa parter hade emellertid dittills inte lett till något resultat men förhandlingarna skulle fortsätta.

Finansinspektionen begärde därefter en värdering av tillgången per den 13 november 2001. Fondbolaget, som inte självt kunde värdera tillgången eller hade någon rutin för den uppkomna situationen, tillkallade revisorerna för att diskutera värderingsprincipen. Fondbolaget har därutöver uppgett att det varit i kontakt med förvaringsinstitutets internrevision. I en skrivelse till inspektionen uppgavs tillgångens värde därefter till 881,14 kronor per aktie, vilket enligt fondbolaget motsvarade anskaffningsvärdet 1997 minus courtage. Fondbolaget uppgav att Modig Machine Tool själv ansett det vara omöjligt att fastställa värdet på tillgången. Först den 30 november 2001 informerades Finansinspektionen av den förordnade revisorn om att Modig Machine Tool kommit på obestånd och den 29 september 2001 ansökt om rekonstruktion.

Finansinspektionens förordnade revisor i fondbolaget har uppgivit i huvudsak följande. Fondbolaget har använt sig av olika värderingsprinciper för värdering av tillgången. Först har värdering skett till senaste avslut den 15 december 2000 och därefter i oktober 2001, efter det att inspektionen begärt en värdering av tillgången, har anskaffningsvärdet använts. Att använda anskaffningsvärdet för värdering är tveksamt eftersom detta inte är någon värderingsmetod. Det bästa hade varit att få en oberoende värdering av expertis. Fondbolaget har såsom litet bolag inte haft tillräckliga resurser och beredskap för att hantera en situation som den som nu uppkommit. Ingen rutin eller beredskap har funnits för att hantera den onoterade tillgången vad gäller värderingsmodell. Av detta skäl har fondbolaget inte kunnat vara konsekvent i sin värderingsprincip.

I styrelsen för fondbolaget har alltsedan 1997 ingått en ledamot från ledningen i Modig Machine Tool.

Fondbolaget har i yttrande anfört i huvudsak följande. Med den information bolaget hade i november 2001 gjordes bedömningen att innehavet i Modig Machine Tool skulle skrivas ned med 35 procentenheter, vilket låg i paritet med det faktiska anskaffningsvärdet. Vid ett möte den 19 november 2001 med bolagets revisorer hade dessa inget att erinra mot bolagets värdering, utan de betonade vikten av ett så korrekt värde som möjligt av ett onoterat innehav gentemot fondandelsägarna. Fondbolaget överväger under december att ompröva nuvarande värdering till en värdering som utgår från substansen, då fonden kommer att vara öppen för handel vid årsskiftet. Fondbolaget anser sig ha agerat ansvarsfullt och varit konsekvent i värderingen samt anpassat värderingen till känd information och därmed inte handlat försumligt. Fondbolaget har använt sig av den i styrelsen ingående ledamoten från Modig Machine Tool och har inte haft anledning att ifrågasätta denne.

Finansinspektionen har gett sin förordnade revisor i fondbolaget i uppdrag att skriftligen redovisa dels vilka värderingsprinciper som bör vara vägledande för att göra en värdering av aktieposten i Modig Machine Tool, dels ange aktiepostens nuvarande marknadsvärde. I skrivelsen anför den förordnade revisor i huvudsak följande. En värdering av aktierna i Modig Machine Tool

måste ha sin utgångspunkt i bolagets substansvärde. Vid årsskiftet 2000/2001 uppgick substansvärdet till ca. 346 kronor per aktie och efter första halvåret 2001 till ca. 222 kronor per aktie. För närvarande bedöms aktien ha ett värde om högst 100 kronor.

Finansinspektionens bedömning

Vid förvaltningen av fonder skall ett fondbolag bedriva verksamheten med iakttagande dels av bestämmelserna i lagen om värdepappersfonder och de föreskrifter som Finansinspektionen meddelat med stöd av denna, dels av fondbestämmelserna för den eller de fonder som förvaltas.

Finansinspektionen skall vid sin tillsyn av fondbolagen och förvaringsinstituterna, enligt 40 § första stycket LVP, se till att en sund utveckling av verksamheten främjas. Enligt 1 § andra stycket LVP skall vidare fondbolaget och förvaringsinstitutet handla oberoende av varandra och uteslutande i andelsägarnas intresse.

Värdet av en fondandel är fondens värde delat med antalet fondandelar. Fondens värde beräknas enligt de grunder som bestämts i fondbestämmelserna. Den egendom som ingår i fonden skall värderas med ledning av gällande marknadsvärde. Någon annan värderingsprincip finns inte för fonder. Fondbolaget skall fortlöpande och minst en gång i veckan och på lämpligt sätt offentliggöra fondandelsvärdet (30 § LVP).

Styrelsen för Fondbolagens Förening har antagit rekommendation för redovisning och rapportering av värdepappersfonder. Under rubriken ” 1. Allmänna utgångspunkter ” andra stycket anges att tillgångar och skulder skall marknadsvärderas på objektiva grunder.

Finansinspektionen skall, enligt 43 § LVP, återkalla tillstånd att utöva fondverksamhet eller sådan annan näringsverksamhet som anges i 3 § om bl.a. fondbolaget eller den som erhållit tillstånd enligt 3 § att utöva annan näringsverksamhet genom att överträda lagen om värdepappersfonder eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva verksamheten.

I detta fall har fondbolaget för fonden Rex sedan 20 mars 2001, utifrån den värdering bolaget gjort, överskridit den i fondbestämmelserna angivna högsta andelen om 30 procent av fondens värde för onoterade värdepapper och enskilda innehav. Fondbolaget har därefter försökt att avyttra innehavet men inte lyckats hitta någon köpare. Det senaste avslutet i aktierna var den 15 december 2000. Mot bl.a. denna bakgrund måste fondbolaget i vart fall sedan april/maj 2001 ha insett att värderingen av aktierna i Modig Machine Tool på 1.350 kronor avseende det senast kända avslutet den 15 december 2000, inte

uppfyllde de krav på värdering till gällande marknadsvärde som stadgas i 30 § LVP.

Trots den uppkomna situationen har fondbolaget inte värderat om tillgången förrän inspektionen begärt det. Inte heller i övrigt har fondbolaget vid detta tillfälle haft någon beredskap eller kompetens för att hantera den uppkomna situationen. Fondbolaget borde ha gjort en omvärdering av aktierna och i enlighet med 30§ lagen om värdepappersfonder ha genomfört en marknadsvärdering på objektiva grunder för att få ett rättvisande värde på fonden. Genom att inte göra detta har befintliga fondandelsägare och potentiella fondandelsägare missletts rörande fondens värde och dess värdeutveckling samt de eventuella fondandelsägare som under denna tid sålt sina andelar gynnats på andra fondandelsägares bekostnad.

Fondbolagets hantering av den uppkomna situationen strider mot lagen om värdepappersfonder samt visar en uppenbar brist på kompetens och ansvarstagande. Det är vidare ofrånkomligt att intrycket av fondbolagets bristande kompetens förstärks av det faktum att Modig Machine Tool dessutom varit representerade i fondbolagets styrelse. Fondbolaget får därför anses olämpligt att utöva verksamhet enligt lagen om värdepappersfonder. Grund för återkallelse av tillstånden föreligger därför. En mindre ingripande åtgärd kan inte komma i fråga. Beslutet skall gälla omedelbart.

Finansinspektionen erinrar om att förvaringsinstitutet enligt 33 § LVP omedelbart skall ta över förvaltningen av fonderna Invit Aktiefond och fonden Rex.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen efter föredragning av enhetschefen Bo Lundgren. I den slutliga handläggningen har även avdelningschefen Jarl Symreng, enhetschefen Eva Ekström samt inspektören Magnus Bergman deltagit.

Hur man överklagar framgår av bilaga.

Claes Norgren

Bo Lundgren

Kopia till
Den av Finansinspektionen förordnade revisorn i Invit Fonder AB
SEB i dess egenskap av förvaringsinstitut